

Medicinski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Tamara Pranjković

**Utjecaj edukacije tijekom medicinskog fakulteta na
stavove studenata prema psihijatriji**

Diplomski rad

Zagreb, 2014.

Medicinski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Tamara Pranjković

**Utjecaj edukacije tijekom medicinskog fakulteta na
stavove studenata prema psihijatriji**

Diplomski rad

Zagreb, 2014.

Ovaj rad izrađen je tijekom obveznog turnusa iz psihijatrije u nastavnim bazama Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (u Klinici za psihijatriju KBC Zagreb i Klinici za psihijatriju Vrapče) pod vodstvom dr.sc. Martine Rojnić Kuzman, u sklopu znanstvenog projekta Elektrokonvulzivna terapija: praksa i stavovi, voditelj dr.sc. Martina Rojnić i predan je na ocjenu u akademskoj godini 2013./2014.

Sadržaj rada:

1. Sažetak
2. Summary
3. Uvod
4. Cilj i hipoteza istraživanja
5. Ispitanici i metode
6. Rezultati
7. Rasprava
8. Zaključak
9. Zahvala
10. Popis literature
11. Životopis

1.Sažetak

Utjecaj edukacije tijekom medicinskog fakulteta na stavove studenata o psihijatriji

Tamara Pranjković

U Hrvatskoj su psihijatrijski poremećaji vodeća grupa poremećaja prema danima bolničkog liječenja, a po broju hospitalizacija u radno aktivnoj dobi su na drugom mjestu. Unatoč tome, psihijatrija je kod nas, kao i u svijetu, jedna od najmanje privlačnih specijalnosti za studente medicine. U radu smo istražili utjecaj obvezne edukacije iz psihijatrije na stavove studenata medicine 4. godine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Testirali smo stavove prema psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći pomoću upitnika koji su se ispunjavali u dva navrata, na početku turnusa iz psihijatrije te na kraju turnusa iz psihijatrije. Upitnike je ispunilo 190 studenata (stopa odgovora 79,8%). Nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije studenti su imali statistički značajno pozitivnije stavove o psihijatriji, kao i stavove o traženju stručne psihološke pomoći. Odabir psihijatrije kao buduće profesije statistički je značajno korelirao sa pozitivnim stavom prema psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći. Između svih aspekata procjene kvalitete psihijatrijske edukacije i stava prema psihijatriji utvrđena je statistički značajna pozitivna korelacija. Temeljem naših rezultata, smatramo da bi se trebali ponuditi dodatni oblici nastave iz psihijatrije kako bi se održao i povećao opaženi pozitivan utjecaj edukacije na stavove studenata.

Ključne riječi: psihijatrija, traženje stručne psihološke pomoći, studenti medicine, stavovi

2. Summary

Impact of medical school training on students' attitudes about psychiatry

Tamara Pranjković

In Croatia, psychiatric disorders are the leading group of disorders by days of hospitalization and they are in second place according to the number of hospitalizations in the period of working age. Nevertheless, psychiatry in Croatia, as well as in the world, is one of the least attractive specialty for medical students. In this paper we determined the impact of compulsory education in psychiatry on the attitudes of medical students of the fourth year of the Medical Faculty of the University of Zagreb. We tested attitudes toward psychiatry and attitudes toward seeking professional psychological help using questionnaires that were filled out twice, at the beginning of psychiatry placement and at the end of psychiatry placement. Questionnaires were completed by 190 students (response rate 79.8 %). After the placement, students had significantly more positive attitudes about psychiatry, as well as the attitudes toward seeking professional psychological help. Choosing psychiatry as a future profession was statistically significantly correlated with a positive attitude toward psychiatry and seeking professional psychological help. Significant positive correlation was found between attitudes about psychiatry and assessment of quality of all aspects of the psychiatric education. Based on our results, we believe that additional forms of education in psychiatry should be offered, in order to maintain and increase the perceived positive impact of education on students' attitudes.

Keywords: psychiatry, seeking professional psychological help, students, attitudes

3. Uvod

Psihijatrijski poremećaji su danas jedni od najčešćih kroničnih bolesti u općoj populaciji pogađajući više od 25% svjetske populacije tijekom životnog vijeka (1). U Hrvatskoj su psihijatrijski poremećaji vodeća grupa poremećaja prema danima bolničkog liječenja, a po broju hospitalizacija u radno aktivnoj dobi (dobna skupina od 20-59 godina) su na drugom mjestu (2). Unatoč tome, psihijatrija je jedna od najmanje privlačnih specijalnosti za studente medicine u većini dijelova svijeta. Novačenje diplomiranih studenata medicine u psihijatrijsku struku vrlo je teško, kako u svijetu, tako i kod nas (3,4), što rezultira manjkom psihijatara na svjetskoj razini (5,6). Uzroci su brojni, a uključuju i stigmatizaciju društva (7,8). Međutim, većina istraživanja pokazuje da stavovi studenata medicine prema psihijatriji postaju pozitivniji nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije (9-13), bilo trajno ili privremeno (11,12). Neke studije pak pokazuju da stavovi studenata prema psihijatriji ostaju nepromijenjeni nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije (14,15). Pozitivan stav prema psihijatriji na medicinskom fakultetu blisko je povezan s izborom psihijatrije kao buduće karijere (16,17). Međutim, neke studije pokazuju da nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije ne dolazi do povećanog interesa za odabirom psihijatrije kao buduće profesije usprkos pozitivnom stavu prema psihijatriji (10) ili štoviše, da taj interes opada nakon odslušanog turnusa (18). Medicinska edukacija iz psihijatrije pod utjecajem je stigme društva u kojem se odvija (19). Mnoga istraživanja pokazuju negativne stereotipe i uvjerenja koje opća populacija ima prema oboljelima od psihijatrijskih poremećaja, prema psihijatriji i psihijatrijskom liječenju te prema psihijatrima i ostalim stručnjacima iz područja mentalnog zdravlja (21,22). Stigma prema psihijatriji proteže se i na medicinski fakultet te je otkriveno da studenti medicine dijele mnoge od negativnih stereotipa prema psihijatriji prisutnih u općoj populaciji (23). Osim specifičnog javnoga mijenja društva prema psihijatriji, na stavove studenata medicine prema psihijatriji utječu i mnogi drugi faktori poput načina stjecanja znanja, kvalitete kontakta s

pacijentima te interakcija između studenata i psihijatarata (20). Zabrinjavajuće je da je psihijatrija mnogim studentima medicine neprivlačna u odnosu na druge specijalnosti jer smatraju da koristi malo od stečenih medicinskih vještina (24). Najzabrinjavajući su pak nalazi nekih istraživanja da studenti medicine smatraju da ukoliko potraže stručnu psihološku pomoć i ukoliko se za to dozna, da će u budućnosti biti lošije ocijenjeni za jednaku akademsku izvedbu (25-27). Današnji studenti medicine su sutrašnji liječnici, stoga su njihovi stavovi prema psihijatriji važni pretkazatelji njihove skrbi za bolesnike oboljele od psihijatrijskih poremećaja. S druge strane, uz sve veću potrebu za psihijatrima diljem svijeta, a na sve manje studenata koji se odlučuju na akademsku karijeru u psihijatriji, važno je detektirati stavove studenata prema psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći te utjecaj edukacije koji stječu na fakultetu na promjenu istih.

Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu edukacija iz psihijatrije se provodi kroz obavezni kolegij u trajanju od četiri tjedna na 4. godini Medicinskog fakulteta koji se provodi kroz nastavne baze fakulteta (Klinika za psihijatriju i Klinika za psihološku medicinu KBC Zagreb i Klinika za psihijatriju Vrapče) te kroz kolegij psihološka medicina na 3. godini Medicinskog fakulteta (koji se provodi u Klinici za psihološku medicinu KBC Zagreb). Osim toga, studenti mogu pohađati izborne predmete ili neformalna predavanja, primjerice kroz studentski klub.

4. Cilj i hipoteza istraživanja

Osnovni cilj istraživanja je bio istražiti utjecaj edukacije iz psihijatrije na stavove studenata medicine o psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći. U istraživanju smo testirali slijedeće hipoteze: 1. Većina ispitanika ima negativan stav o psihijatriji i traženju stručne

psihološke pomoći prije turnusa iz psihijatrije; 2. Edukacija tijekom medicinskog fakulteta utječe na stavove o psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći; 3. Stavovi prema psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći utječu na odabir psihijatrije kao buduće profesije.

5. Ispitanici i metode

5.1. Ispitanici

U istraživanje su uključeni studenti 4. godine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, akademske godine 2012./2013. tijekom pohađanja turnusa iz psihijatrije. Svim studentima koji su te akademske godine bili studenti 4. godine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (N= 238, izvor: Medicinski fakultet) ponuđeno je da sudjeluju u istraživanju.

5.2. Plan istraživanja

Istraživanje je provedeno kao prospektivno epidemiološko istraživanje. Za potrebe ovog istraživanja su izrađena dva upitnika. Ankete su se ispunjavale u dva navrata, na početku turnusa iz psihijatrije (1. dan turnusa) i na kraju turnusa (tijekom 4.-tog tjedna turnusa kada se podučava dječja i adolescentna psihijatrija, nakon završene edukacije iz adultne psihijatrije tijekom prva 3. tjedna). Prvi upitnik se sastoji od šest cjelina: u prvom dijelu su pitanja o sociodemografskim podacima, drugi dio čini upitnik stavova o elektrokonvulzivnoj terapiji (EKT) (28), upitnik stavova o psihijatrijskim lijekovima (29), upitnik stavova o psihoterapiji što predstavlja modifikaciju upitnika stavova o psihijatrijskim lijekovima (29), upitnik stavova o psihijatriji (30) i upitnik stavova o traženju stručne psihološke pomoći (31). U

drugom navratu aplicirala se modificirana verzija istog upitnika koji sadrži upitnik o edukaciji tijekom turnusa iz psihijatrije, pitanja koja vrednuju znanje studenata o EKT-u (znanje o aplikaciji, učestalosti primjene, indikacijama, kontraindikacijama i nuspojavama EKT-a), odabir buduće profesije (gdje ispitanici procjenjuju vjerojatnost buduće profesije prema Likertovoj skali; 1 - nema šanse, 2 - malo vjerojatno, 3 - moguće, 4 - ozbiljno razmišljam o tome, 5 - odlučio/la sam se za to, 6 - ne znam) te ranije navedeni upitnici stavova (28-31). U ovom diplomskom radu prikazujemo rezultate koji se odnose na upitnik stavova o psihijatriji (30) i upitnik stavova o traženju stručne psihološke pomoći (31).

Upitnik stavova o psihijatriji (30) se sastoji od 30 tvrdnji, na koji ispitanici daju odgovore prema Likertovoj skali (1 - uopće se ne slažem, 2 - ne slažem se, 3 - neutralan/na sam, 4 - slažem se, 5 - potpuno se slažem). Viši rezultat odražava pozitivniji stav, s tim da su pitanja koja su negativno orijentirana prema psihijatriji bodovana suprotno kako bi viši rezultat na upitniku odražavao pozitivniji stav. Raspon mogućeg zbroja rezultata je od 30-150, gdje ukupni zbroj od 90 označava neutralan stav.

Upitnik stavova o traženju stručne psihološke pomoći (31) se sastoji od 29 tvrdnji, na koji ispitanici daju odgovore prema Likertovoj skali (0 - ne slažem se, 1 - djelomično se ne slažem, 3 - djelomično se slažem, 4 - slažem se). Viši rezultat odražava pozitivniji stav.

Istraživači su upitnike dijelili osobno. Ukupno je podijeljeno 380 upitnika, odnosno ispitano je 190 studenata. Upitnici nisu podijeljeni 38-orici studenata jer nismo mogli ostvariti kontakt s njima, a 10 studenata je odbilo sudjelovati u istraživanju.

Istraživanje je odobreno od strane Etičkog povjerenstva Medicinskog fakulteta. Svi ispitanici su potpisali informirani pristanak.

5.3. Statistička analiza

Razina statističke značajnosti određena je na $p < 0,05$ te su u svim slučajevima korišteni dvosmjerni testovi statističke značajnosti. Normalnost raspodjela kontinuiranih varijabli testirana je putem Kolmogorov-Smirnov testa kod uzoraka većih od $n=30$, odnosno putem Shapiro-Wilk testa kod manjih uzoraka. Budući da su u većini slučajeva raspodjele rezultata statistički značajno odstupale od normalne, medijan i interkvartilni raspon korišteni su kao mjere centralne tendencije i raspršenja za sve kontinuirane varijable. Za usporedbu dviju skupina s obzirom na kontinuirane varijable korišten je Mann-Whitneyev U test, a za statistički značajnu razliku kao standardizirana mjera veličine učinka dan je $AUC=U/(m*n)$ gdje je U rezultat Mann-Whitneyevog U testa (suma rangova), a m i n su veličine dva uzorka. Za usporedbu više od dviju skupina korišten je Kruskal-Wallis test te je za statistički značajnu razliku kao standardizirana mjera veličine učinka dana $\chi^2/(n-1)$. Ukoliko je Kruskal-Wallisovim testom utvrđena statistički značajna razlika između skupina, one su dodatno uspoređene serijom Mann-Whitneyevih U testova uz Bonferronijevu korekciju razine statističke značajnosti. Stavovi sudionika prije i nakon odslušanog turnusa uspoređeni su Wilcoxonovim testom ekvivalentnih parova, namijenjenom usporedbi zavisnih uzoraka. U slučaju statistički značajne razlike kao mjera veličine učinka korišten je $r=z/\sqrt{n}$, pri čemu se 'n' odnosi na broj opažanja, odnosno u ovom slučaju predstavlja dvostruki broj veličine uzorka budući da je svaki sudionik opažan dva puta. Povezanost dviju kontinuiranih varijabli određena je putem Spearmanovog koeficijenta korelacije. Skupine su s obzirom na kategorijalne varijable uspoređene putem hi-kvadrat testa, a u slučaju statistički značajne razlike dan je ϕ koeficijent asocijacije. Za analizu je korišten programski paket SPSS 17.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA).

6. Rezultati

6.1. Karakteristike uzorka

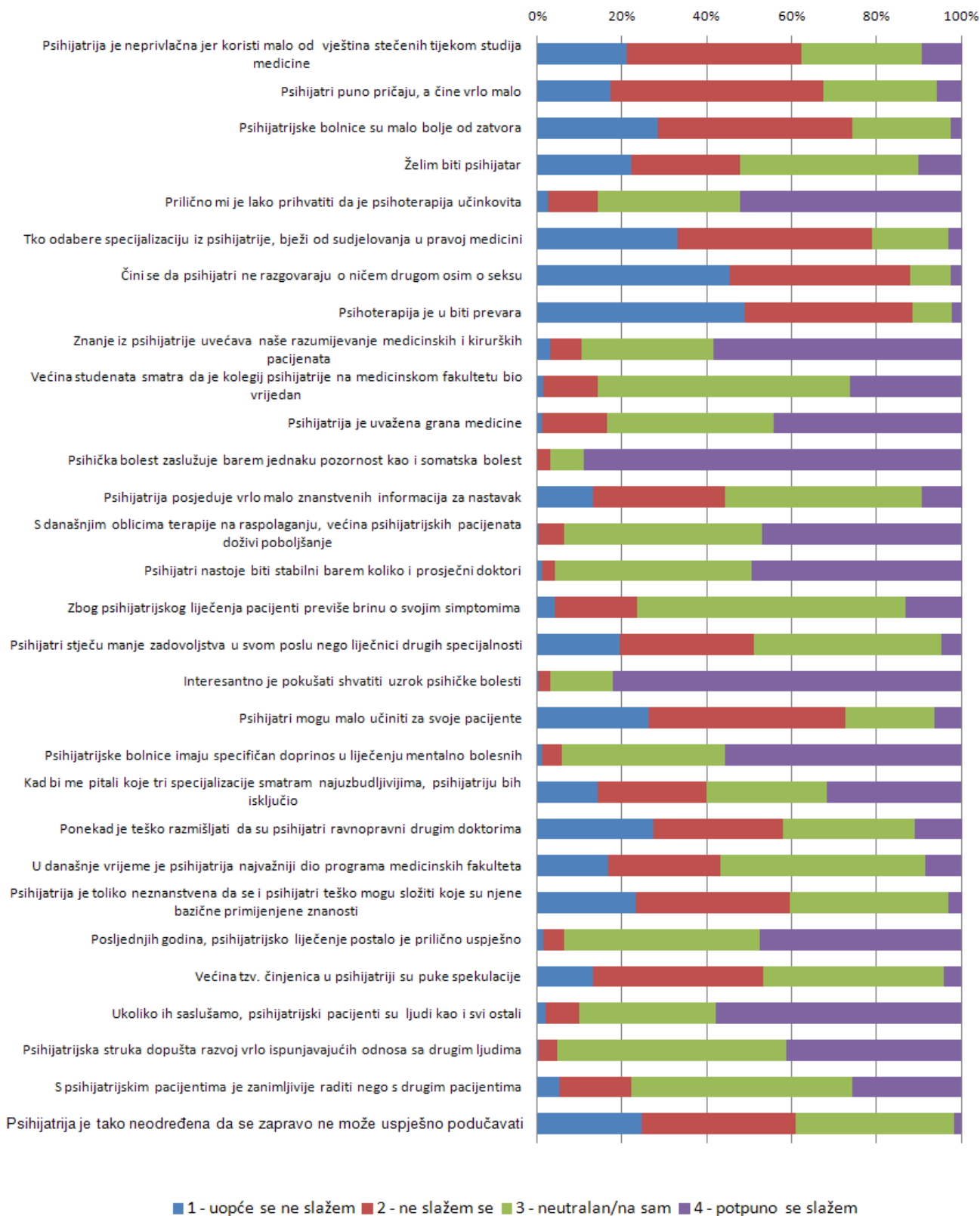
Upitnike je ispunilo 190 od 238 studenata, čineći stopu odgovora od 79,8%. U uzorku je bilo 67,4% žena. Srednja dob (interkvartilni raspon) studenata je 22 (22,0-23,0) godine. Troje od 190 (1,6%) studenata izjavilo je da boluje od psihijatrijske bolesti, dok je jedna od 190 (0,53%) osoba izjavila da je liječena od psihijatrijske bolesti. Ukupno je 37 (19,5%) studenata izjavilo da je netko od njihove rodbine bolovao od psihičke bolesti.

6.2. Stavovi studenata prije odslušanog turnusa iz psihijatrije

6.2.1. Stavovi studenata prema psihijatriji

Između stavova o psihijatriji i dobi studenata prije odslušanog turnusa nije utvrđena statistički značajna korelacija (Spearman $r_s = 0,03$, $p = n.s.$).

Stavovi studenata o psihijatriji prije odslušanog turnusa prikazani su na Slici 1.

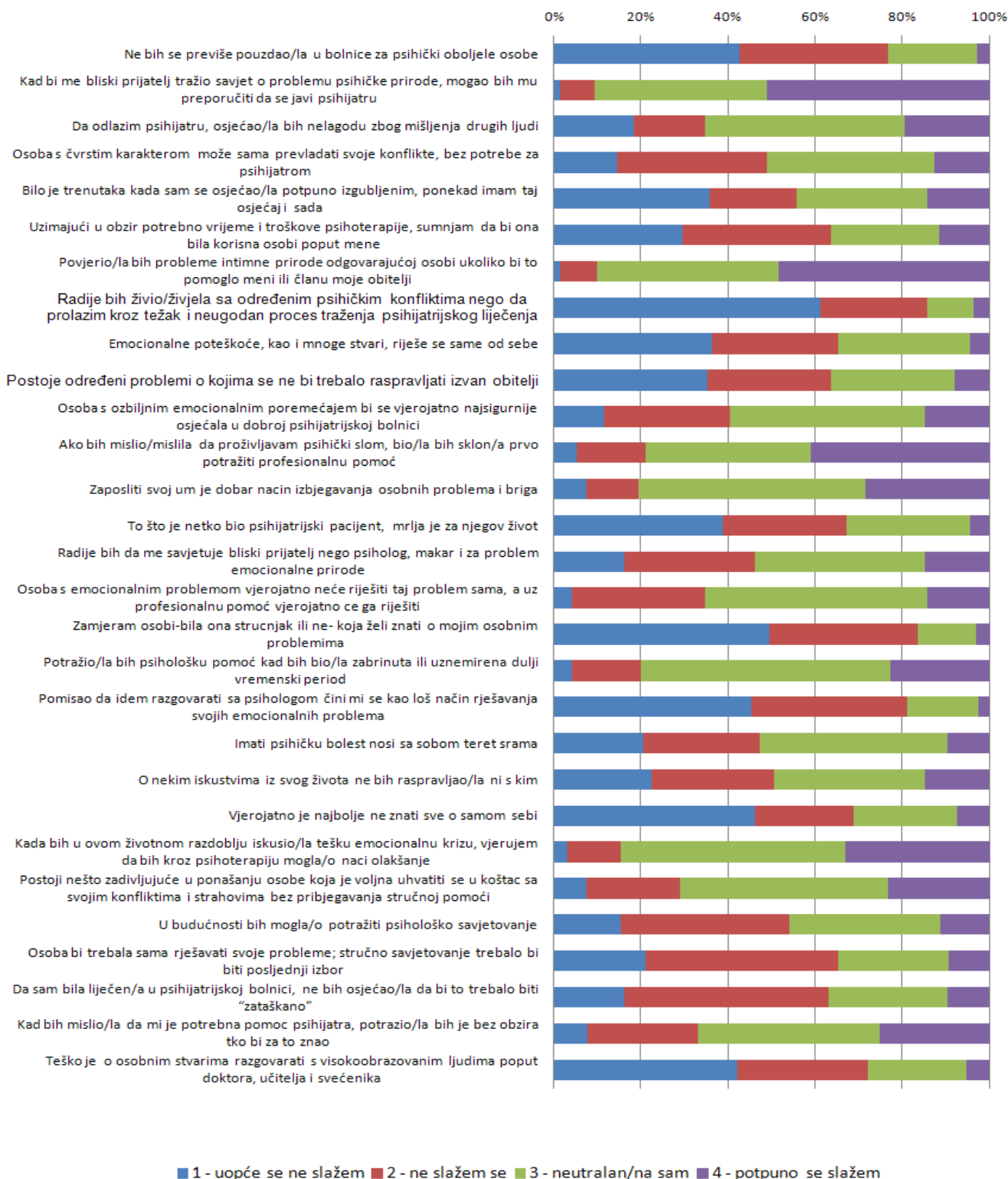
Slika 1. Upitnik stavova o psihijatriji (ATP-30) prije odslušanog obveznog turnusa iz psihijatrije.

Rezultati su prikazani kao postoci.

6.2.2. Stavovi studenata prema traženju stručne psihološke pomoći

Stavovi prema traženju stručne psihološke pomoći prije odslušanog turnusa iz psihijatrije bili su statistički značajno korelirani s dobi sudionika (Spearman $r_s=0,17$; $p=0,022$). Također, između muških i ženskih sudionika je utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na stavove o traženju stručne psihološke pomoći (Mann-Whitney $U=3162,0$; $p=0,035$; $AUC=0,40$), pri čemu su sudionice imale statistički značajno pozitivniji stav u odnosu na sudionike.

Stavovi studenata prema traženju stručne psihološke pomoći prije odslušanog turnusa iz psihijatrije prikazani su na Slici 2.

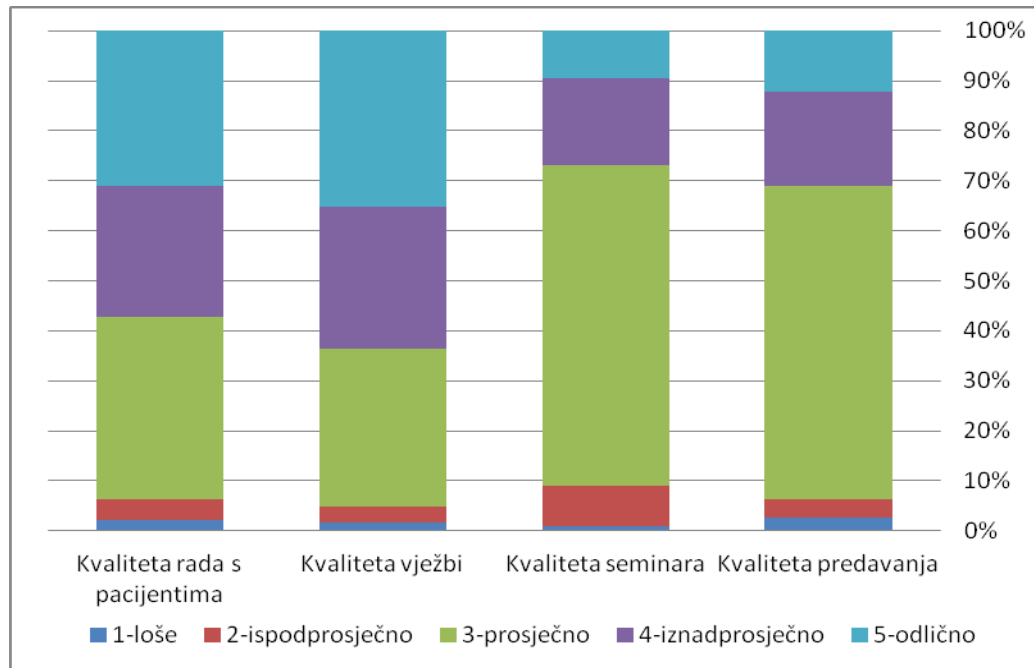

Slika 2. Upitnik stavova o traženju stručne psihološke pomoći (ATSPPH) prije odslušanog obveznog turnusa iz psihijatrije. Rezultati su prikazani kao postoci.

6.3. Edukacija iz psihijatrije

6.3.1. Procjena kvalitete razine psihijatrijske edukacije nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije

Studentska procjena kvalitete psihijatrijske edukacije prikazana je na Slici 3.

Slika 3. Ocjene kvalitete psihijatrijske edukacije studenata nakon odslušanog obveznog turnusa iz psihijatrije.

6.4. Utjecaj edukacije iz psihijatrije na stavove studenata

6.4.1. Stavovi studenata o psihijatriji nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije

Stavovi prema psihijatriji su nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije bili statistički značajno pozitivniji u odnosu na stavove prije odslušanog turnusa ($z=-3,83$; $p<0,001$; $r=-0,20$; prije odslušanog turnusa; $C(IQR)=91(83-99)$ vs. nakon odslušanog turnusa; $C(IQR)=95(87-100)$).

Također, utvrdili smo statistički značajnu korelaciju buduće profesije i stava prema psihijatriji (Tablica 1).

Tablica 1. Povezanost stava o psihijatriji (ATP-30) s procjenom vjerojatnosti buduće profesije

	r_s	P
Profesija obiteljski liječnik	0,07	0,360
Profesija javno zdravstvo	-0,01	0,909
Profesija pretklinički predmeti	0,01	0,867
Profesija kirurgija	-0,03	0,679
Profesija interna medicina	-0,04	0,578
Profesija psihijatrija	0,37	<0,001

KRATICE: r_s = Spearmanov koeficijent korelacija; P = razina statističke značajnosti

Ujedno je između svih aspekata procjene kvalitete psihijatrijske edukacije i stava prema psihijatriji utvrđena statistički značajna pozitivna korelacija (Tablica 2).

Tablica 2. Povezanost stava o psihijatriji (ATP-30) s procjenom kvalitete razine psihijatrijske edukacije

	r_s	P
Kvaliteta predavanja	0,17	0,018
Kvaliteta seminara	0,22	0,003
Kvaliteta vježbi	0,31	<0,001
Kvaliteta rada s pacijentima	0,32	<0,001

KRATICE: r_s = Spearmanov koeficijent korelacija; P = razina statističke značajnosti

Zanimljivo, između stava o psihijatriji i samoprocjene znanja o medicini i psihijatriji nije utvrđena statistički značajna korelacija.

6.4.2. Stavovi studenata o traženju stručne psihološke pomoći nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije

Stavovi prema traženju stručne psihološke pomoći su nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije bili statistički značajno pozitivniji u odnosu na stavove prije odslušanog turnusa ($z=2,10$; $p=0,036$; $r=-0,11$; prije odslušanog turnusa; $C(IQR)=52$ (45-60) vs. nakon odslušanog turnusa; $C(IQR)=54$ (46-61)).

Također, utvrdili smo značajne korelacije vjerojatnosti odabira buduće profesije i stava prema traženju stručne psihološke pomoći (Spearmanov $r_s=0,15$; $p=0,045$), prikazano u Tablici 3.

Tablica 3. Povezanost stava o traženju stručne psihološke pomoći s procjenom vjerojatnosti buduće profesije

	r_s	P
Profesija obiteljski liječnik	0,13	0,094
Profesija javno zdravstvo	-0,01	0,925
Profesija pretklinički predmeti	-0,01	0,886
Profesija kirurgija	-0,09	0,253
Profesija interna medicina	-0,01	0,871
Profesija psihijatrija	0,15	0,045

KRATICE: r_s = Spearmanov koeficijent korelacija; P = razina statističke značajnosti

Između stava o traženju stručne psihološke pomoći i samoprocjene znanja o medicini i psihijatriji nije utvrđena statistički značajna povezanost.

7. Rasprava

Prema našim saznanjima, ovo je prvo istraživanje u Hrvatskoj o stavovima studenata medicine o psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći. S obzirom na prospektivni dizajn istraživanja mogli smo procijeniti utjecaj edukacije iz psihijatrije na promjenu stavova studenata. Ovim smo istraživanjem djelomično potvrdili naše početne hipoteze. Konkretno, naši rezultati upućuju da: 1. Prije odslušanog turnusa iz psihijatrije, studenti imaju negativniji stav o psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći u odnosu na stavove nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije; 2. Edukacija tijekom medicinskog fakulteta utječe na stavove o psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći; 3. Stavovi prema psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći utječu na odabir psihijatrije kao buduće profesije.

Prije turnusa iz psihijatrije, studenti pokazuju više neutralan nego negativan stav prema psihijatriji, ali u usporedbi sa sličnim istraživanjima u svijetu koja su u određivanju stavova prema psihijatriji koristila isti upitnik (14,15,32), stavovi naših studenata prema psihijatriji prije odslušanog turnusa iz psihijatrije su općenito negativniji. Studenti pokazuju i negativne stavove prema traženju stručne psihološke pomoći, npr. samo bi 41,1% studenata bilo sklono potražiti prvo profesionalnu pomoć u slučaju kad bi proživljavali psihički slom, a samo bi 22,6% studenata potražilo psihološku pomoć u slučaju da budu zabrinuti ili uznemireni dulji vremenski period. Također, stavovi prema traženju stručne psihološke pomoći prije odslušanog turnusa iz psihijatrije bili su statistički značajno korelirani s dobi sudionika.

Sudionice imale statistički značajno pozitivnije stavove u odnosu na sudionike. To je u skladu sa istraživanjem koje je utvrdilo da mlađa dob i muški spol studenata negativno koreliraju sa traženjem stručne psihološke pomoći te koje je utvrdilo faktore koji pozitivno koreliraju sa studentskim traženjem stručne psihološke pomoći, kao što su starija dob, ženski spol, socijalna potpora obitelji i prijatelja (33). Isto nije primjećeno nakon odslušanog turnusa iz

psihijatrije, odnosno i kod stavova prema traženju stručne psihološke pomoći i kod stavova prema psihijatriji nije utvrđena razlika u stavovima s obzirom na dob i spol sudionika.

Nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije, stavovi prema psihijatriji bili su statistički značajno pozitivniji u odnosu na stavove prije odslušanog turnusa. To je u skladu sa većinom drugih istraživanja u svijetu (9-13,34), iako postoje studije koje donose kontradiktorne rezultate, odnosno nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije do promjene u stavovima prema psihijatriji ne dolazi (14, 15). Razlog da su stavovi naših studenata podložni promjeni tijekom edukacije može biti povezan sa procjenom kvalitete nastave, budući da je između procjene kvalitete psihijatrijske edukacije i stava prema psihijatriji utvrđena statistički značajna pozitivna korelacija.

Pozitivan stav prema psihijatriji nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije, statistički je značajno korelirao s odabirom psihijatrije kao buduće profesije. Između stava o psihijatriji i samoprocjene znanja o medicini i psihijatriji nije utvrđena statistički značajna korelacija što je u suprotnosti sa rezultatima drugih sličnih istraživanja (9,34,35). Razlog tome može biti duljina trajanja turnusa iz psihijatrije, budući da naši studenti nastavu slušaju samo 4 tjedna u što je uklopljena edukacija iz odrasle kao i dječje i adolescentne psihijatrije te se na kraju odslušane nastave ne osjećaju bitno sigurnijima u svoje znanje o psihijatriji. Naprimjer, u Španjolskoj studenti medicine slušaju turnus iz psihijatrije više od 6 tjedana na 4. godini studija te je i kod njih opažena značajna pozitivna promjena u stavovima o psihijatriji (9). Nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije, utvrdili smo statistički značajnu korelaciju buduće profesije i stava prema psihijatriji, što je u suprotnosti sa sličnim istraživanjima u svijetu, gdje nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije dolazi do pozitivne promjene stavova prema psihijatriji, ali ne i do većeg odabira psihijatrije kao buduće profesije (10,18,32). Međutim, slično iransko istraživanje upućuju na to da edukacija iz psihijatrije može utjecati i pozitivno i negativno na odabir psihijatrije kao buduće profesije što ovisi ponajviše o karakteristikama

ličnosti i individualnim interesima kao npr. društvene znanosti ili sviranje glazbenog instrumenta (36). Druge studije predlažu važnost drugih faktora kao što su poticajne aktivnosti iz psihijatrije tijekom studija kao što je pisanje znanstvenog rada iz psihijatrije, sudjelovanje u studentskoj sekciji za psihijatriju (23) ili pak kontakt s osobom koja ima psihijatrijski poremećaj u obitelji ili u bliskom društvenom krugu (36).

Nakon odslušanog turnusa iz psihijatrije, stavovi prema traženju stručne psihološke pomoći su bili statistički značajno pozitivniji u odnosu na stavove prije odslušanog turnusa. Također, utvrđena je značajna korelaciju vjerojatnosti odabira psihijatrije kao buduće profesije i pozitivnog stava prema traženju stručne psihološke pomoći.

Ograničenja istraživanja: 1) Prvo je ograničenje relativno mali uzorak, što je moglo rezultirati potencijalno nižim statističkim vjerojatnostima određenih čimbenika ispitivanih u ovom uzorku. Međutim, napominjemo da je istraživanje provedeno na 79,8% studenata 4. godine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji upisuje najveći broj studenata u Hrvatskoj. Stoga je uzorak reprezentativan za studente Medicinskog fakulteta; 2) Moguće je da je učinak na promjenu stavova tranzitoran, odnosno da će do završetka Medicinskog fakulteta obje grupe imati ponovo slične stavove (37,38). Stoga bi dulje praćenje studenata moglo donijeti nove spoznaje o tome.

8. Zaključak

S obzirom na prospektivni dizajn te na visoku stopu odgovora, odnosno na veliki postotak studenata 4. godine koji su se odazvali istraživanju, dobili smo rezultate reprezentativne za studente našeg Fakulteta. Ovim istraživanjem smo potvrdili naše hipoteze. Edukacija iz psihijatrije pozitivno mijenja stavove studenata o psihijatriji i traženju stručne psihološke pomoći. S druge strane, pozitivni stavovi prema psihijatriji i traženju stručne psihološke

pomoći statistički značajno koreliraju s odabirom psihijatrije kao buduće profesije. Temeljem naših rezultata smatramo da bi se nastava iz psihijatrije, s obzirom na sve veću prevalenciju psihijatrijskih poremećaja i posljedičnu veću potrebu stručnjaka iz područja mentalnog zdravlja, trebala upotpuniti dodatnim oblicima nastave iz psihijatrije kako bi se održao i povećao pozitivan utjecaj edukacije.

9. Zahvala

Istraživači iz Hrvatske, uključujući i nacionalnog koordinatora nemaju sukoba interesa u ovom istraživanju. Nacionalni koordinator za Hrvatsku je dr.sc. Martina Rojnić Kuzman, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Klinika za psihijatriju, KBC Zagreb. Na statističkoj obradi zahvaljujemo Maji Ribar, Biometrika Healthcare Research.

10. Reference

1. WHO (2001): Mental health – new understanding, new hope- Available from http://www.who.int/whr/2001/en/whr01_ch2_en.pdf
2. <http://hzjz.hr/sluzbe/sluzba-za-epidomologiju/odjel-za-nadzor-i-istrazivanje-ne-zaraznih-bolesti/odsjek-za-mentalne-bolesti-s-registrom-za-psihoze-i-registrom-izvršenih-samoubojstava/> Accessed May 27 2014
3. Kuzman MR, Smoljan M, Lovrec P et al. Are there future psychiatrists among medical students in Croatia? The role of premedical and medical factors on career choice in psychiatry. *Int Rev Psychiatry* 2013; 25(4):472-480.
4. Kuzman MR, Lovrec P, Smoljan M et al. Experience of psychiatry teaching at medical school influences Croatian medical students' attitudes towards choosing psychiatry as a career. *Psychiatr Danub* 2013;25(2):188-193.
5. Brockington I, Mumford D. Recruitment into psychiatry. *Br J Psychiatry* 2002;180:307-312.
6. Praharaj SK, Behere RV, Deora S, Sharma PS. Psychiatric specialization as an option for medical students in the Indian context. *Int Rev Psychiatry* 2013;25(4):419-424.
7. Vendsborg P, Nordentoft M, Lindhardt A. Stigmatizing persons with a mental illness. *Ugeskr Laeger* 2011;173(16-17):1194-1198.
8. Nawková L, Nawka A, Adámková T et al. The picture of mental health/illness in the printed media in three Central European countries. *J Health Commun* 2012;17(1):22-40.
9. Bulbena A, Pailhez G, Coll J, Balon R. Changes in the attitudes towards psychiatry among Spanish medical students during training in psychiatry. *Eur J Psychiat* 2005;19(2):79-87.

10. Lyons Z. Impact of the psychiatry clerkship on medical student attitudes towards psychiatry and to psychiatry as a career. *Acad Psychiatry* 2014;38(1):35-42.
11. Baxtar H, Singh SP, Standen P, Duggan C. The attitudes of 'tomorrow's doctors' towards mental illness and psychiatry: changes during the final undergraduate year. *Med Educ* 2001;35:381-383.
12. Alexander DA, Eagles JM. Changes in attitudes towards psychiatry among medical students: correlation of attitude shift with academic performance. *Med Educ* 1990;24(5):452-460.
13. Xavier M, Almeida JC. Impact of clerkship in the attitudes toward psychiatry among Portuguese medical students. *BMC Med Educ* 2010;10:56.
14. Fischel T, Manna H, Krivoy A, Lewis M, Weizman A. Does a clerkship in psychiatry contribute to changing medical students' attitudes towards psychiatry? *Acad Psychiatry* 2008;32(2):147-150.
15. Gazdag G, Zsargó E, Vukov P, Ungvari GS, Tolna J. Change of medical student attitudes toward psychiatry: The impact of the psychiatric clerkship. *Psychiatr Hung* 2009;24(4):248-254.
16. McParland M, Noble LM, Livingston G, McManus C. The effect of a psychiatric attachment on students' attitude to and intention to pursue psychiatry as a career. *Med Educ* 2003;37:447-454.
17. Clardy JA, Thrush CR, Guttenberger VT, Goodrich ML, Burton RPD. The junior year psychiatric clerkship and medical students' interest in psychiatry. *Acad Psychiatry* 2000;24:35-40.
18. Halder N, Hadjidemetriou C, Pearson R et al. Student career choice in psychiatry: findings from 18 UK medical schools *Int Rev Psychiatry* 2013;25(4):438-444.

19. Roberts LW, Shen Yu Bandstra B. Addressing stigma to strengthen psychiatric education. *Academic Psychiatry* 2012;36(5):347-350.
20. Hinshaw SP, Cicchetti D. Stigma and mental disorder: conceptions of illness, public attitudes, personal disclosure, and social policy. *Dev Psychopathol* 2000; 12:555–598.
21. Sartorius N, Gaebel W, Cleveland H-R, et al. WPA guidance on how to combat stigmatization of psychiatry and psychiatrists. *World Psychiatry* 2010; 9:131–144.
22. Schulze B. Stigma and mental health professionals: a review of the evidence on an intricate relationship. *Int Rev Psychiatry* 2007;19:137-155.
23. Goldacre MJ, Turner G, Fazel S, Lambert T. Career choices for psychiatry: National surveys of graduates of 1974-2000 from U.K. medical schools. *Br J Psychiatry* 2005;186:158-164.
24. Feifel D, Moutier CY, Swerdlow NR. Attitudes toward psychiatry as a prospective career among students entering medical school. *Am J Psychiatry* 1999;156:1397-1402.
25. Roberts LW, Warner TD, Lyketsos C. Collaborative research group on medical student health: perceptions of academic vulnerability associated with personal illness: a study of 1,027 students at nine medical schools. *Compr Psychiatry* 2001;42:1-15.
26. Dunn LB, Green Hammond KA, Roberts LW. Delaying care, avoiding stigma: residents' attitudes toward obtaining personal health care. *Acad Med* 2009; 84:242-250.
27. Moutier C, Cornette M, Lehrmann J, et al. When residents need health care: stigma of the patient role. *Acad Psychiatry* 2009; 33:431-441.

28. Gazdag G, Sebestyén G, Ungvari GS, Tolna J. Impact on psychiatric interns of watching live electroconvulsive treatment. *Acad Psychiatry* 2009;33(2):152-156.
29. National comorbidity survey, 1998-2006, (<http://www3.norc.umd.edu/GSS+Website/>)
30. Burra P, Kalin R, Leichner P et al. The ATP 30 - a scale for measuring medical students' attitudes to psychiatry. *Med Educ* 1982;16:31-38.
31. Fischer EH, Turner JL. Attitudes toward seeking professional psychological help: Orientations to seeking professional help: development and research utility of an attitude scale. *J Consult Clin Psychol* 1970;35(1):79-90.
32. Adebawale TO, Adelufosi AO, Ogunwale A, Abayomi O, Ojo TM. The impact of a psychiatry clinical rotation on the attitude of Nigerian medical students to psychiatry. *Afr J Psychiatry* 2012;15(3):185-188.
33. Seyfi F, Poudel KC, Yasouka J, Otsuka K, Jimba M. Intention to seek professional psychological help among college students in Turkey: influence of help-seeking attitudes. *BMC Res Notes* 2013;6:519.
34. Hofmann M, Harendza S, Meyer J, Drabik A, Reimer J, Kuhnigk O. Effect of medical education on students' attitudes toward psychiatry and individuals with mental disorders. *Acad Psychiatry* 2013;37(6):380-384.
35. Williams JA, Liu N, Afzal K et al. Positive attitudes towards psychiatry among Chinese medical students. *Int J Soc Psychiatry* 2014;60(1):21-29.
36. Amini H, Nejatisafa AA, Shoar S et al. Iranian medical students' perception of psychiatry: before and after a psychiatry clerkship. *Iran J Psychiatry* 2013;8(1):37-43.
37. Vujaklija A, Hren D, Sambunjak D, Vodopivec I, Ivanis A, Marusic A, Marusic M. Can teaching research methodology influence students' attitude toward

science? Cohort study and nonrandomized trial in a single medical school. *J Investig Med.* 2010;58(2):282-286.

38. Roberts LW, Shen Yu Bandstra B. Addressing stigma to strengthen psychiatric education. *Acad Psychiatry* 2012;36(5):347-350.

11. Životopis

OSOBNI PODACI:

Ime i prezime: Tamara Pranjković

Datum rođenja: 31.05.1989.

Mjesto rođenja: Pula

Nacionalnost: Hrvatica

Državljanstvo: Hrvatsko

ŠKOLOVANJE:

2008. - 2014. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

2004. - 2008. Srednja škola Zvane Črnje Rovinj, opća gimnazija

1996. - 2004. Osnovna škola Vladimira Nazora, Rovinj

ZNANJA I VJEŠTINE:

Jezici: engleski, njemački, talijanski

Računalne sposobnosti: Microsoft Office paket, PhotoShop, Internet
preglednici

Vozačka dozvola: A kategorija, B kategorija

Sudjelovanje u više projekata u Klinici za psihijatriju KBC Rebro, koautorica rada o istraživanju elektrokonvulzivne prakse u Hrvatskoj koji je proizašao iz kliničkog dijela ovog projekta (Kuzman MR, Pranjkovic T, Degmecic D, Lasic D, Medic A, Gazdag G. Electroconvulsive Therapy in Croatia, J ECT. 2014 Mar 12 [Epub ahead of print]).